

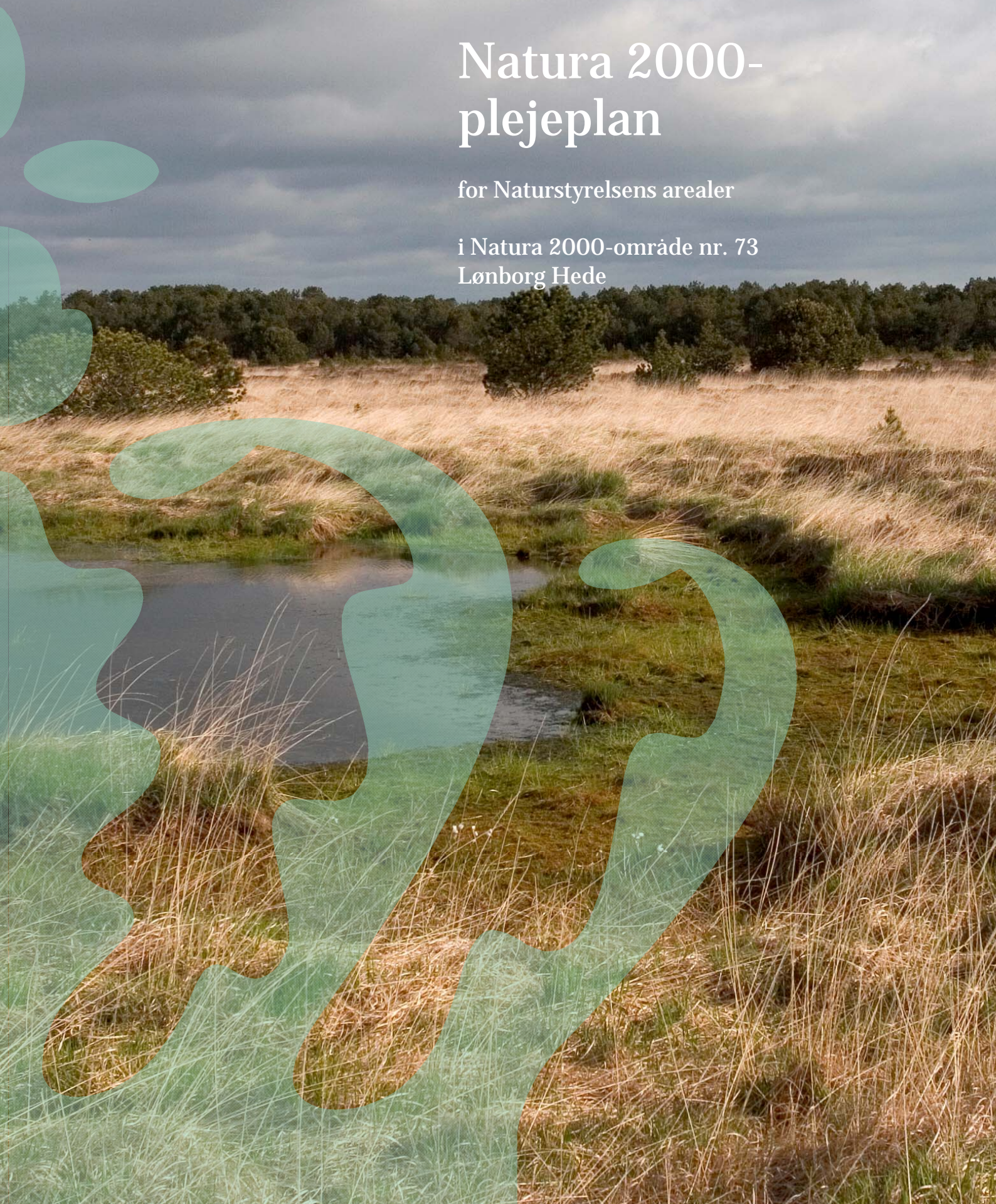

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 73
Lønborg Hede

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 73 Lønborg Hede

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Peter Bundgaard

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

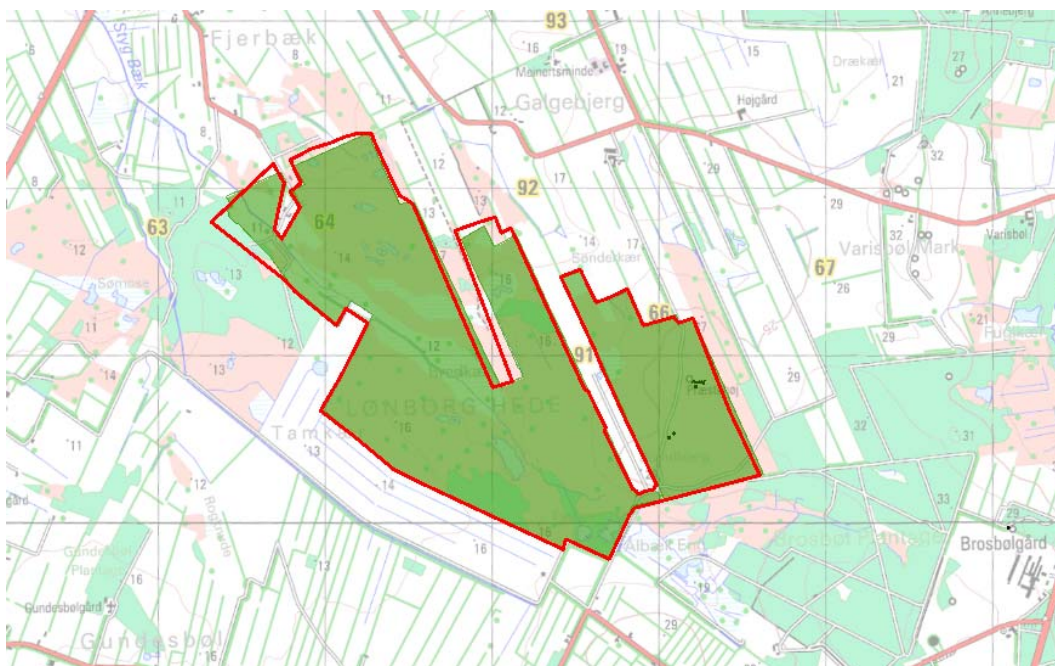
978-87-7279-866-0

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N73 *Lønborg Hede* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 353 ha.

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsen Blåvandshuvs driftsplaner.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015.

Områdebeskrivelse

Lønborg Hede er beliggende på Ølgod Bakkeø (også kaldet Varde Bakkeø) omkring 10 km sydvest for Skjern. Området domineres af sandede moræne- og smeltevandsaflejringer fra næstsidste istid, Saale-istiden, og ligger således i den atlantiske region vest for israndslinjen. Lønborg Hede har et relativt stort indslag af klokkel yng fordi klimaforholdene i sydvest Danmark er relativt oceaniske. Den høje nedbør i området bevirker, at klokkel yng også er i stand til at vokse på højtliggende terræn, hvor arten forekommer spredt mellem hedelyng og revling. Den våde hede domineret af klokkel yng, og andre våde hedesamfund, udgjorde tidligere en betydeligt større andel af Lønborg Hede end hvad tilfældet er nu. Tidligere arealer med våd hede har i de seneste årtier skiftet naturtype til tør hede, pilekrat og blåtopdominerede samfund.

Tør hede og hedekær er også til stede med væsentlige forekomster på Lønborg Hede. Der forekommer flyvesand inden for Natura 2000-området. Igennem Bredkær-lavningen løber Styg Bæk. Der er kortlagt flere mindre søer på den fugtige del af heden. Søerne har høj naturkvalitet med næringsfattigt vand og forekomst af sjældne plantearter.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

På Naturstyrelsens arealer findes i hovedtræk tre lysåbne vegetationstyper; tør hede med hedelyng, revling og spredt klokkel yng; fugtig/våd hede domineret af klokkel yng, der dog er truet af bl.a. blåtop og pilekrat og til sidst hedekær og fugtige lavninger med tidvis blank vandspejl. I forbindelse med tidligere tørvegravning blev der skabt nogle meget værdifulde biotoper, der gennem tiden udviklede sig til næringsfattige småsøer og vandhuller.

Lønborg Hede er en værdifuld botanisk lokalitet, og der er bl.a. fundet en række sjældne arter, der er anført på den danske rødliste. Fuglefaunaen er i dag ikke artsrig. Tidligere har arter som tinksmed, hedehøg og mosehornugle været blandt områdets faste ynglefugle.

Arealerne på Lønborg Hede er en del af et større hede-projekt med formål at pleje og bevare hederne i Danmark. Projektet på Lønborg Hede løber fra 2011 til 2016.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	4010	Våd hede	163
	4030	Tør hede	127
	7140	Hængesæk	8
			298
<i>I alt</i>			298
(Levesteder for) arter	1096	Bæklampret	Ikke vurderet

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer (eller som potentielt vil kunne indfinde sig med den rette forvaltning) i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *løbende* pleje ved f.eks. afbrænding af heden. 290 ha heder er underlagt en cyklisk drift med pletvise afbrændinger med års mellemrum. Der følges op med afgræsning af 295 ha med formål at pleje og bevare heden.

Der foretages *enkelstående* indgreb i form af rydning af bevoksning mv. på 178 ha og understøttelse af naturlig hydrologi ved lukning af grøfter på 5 ha.

Plejen forventes at medføre, at ca. 5 ha tør hede samt ca. 5 ha, der ikke er kortlagt som en naturtype, vil udvikle sig i retning af våd hede.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	4010	Våd hede	Naturtypebevarende pleje	163
	4030	Tør hede	Naturtypebevarende pleje	122
			Forbedring af hydrologi	5
			Udvikling mod 4010 Våd hede	5
	7140	Hængesæk	Naturtypebevarende pleje	8
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 4010 Våd hede	5

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	4010	Våd hede	Rydning af bevoksning	nyt	163
			Afbrænding		163
			Græsning		163
	4030	Tør hede	Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	11
			Afbrænding	nyt	127
			Aktiv lukning af dræn og grøfter		5
			Græsning		127
	7140	Hængesæk	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	8
	Potentiel habitatnatur			Rydning af bevoksning	nyt
Græsning				5	
			Hegning	eksisterende	1
				nyt	4

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

❖ **Arter**

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. Det er også tilfældet i dette område, hvor Naturstyrelsen ikke planlægger yderligere indsats for arten på udpegningsgrundlaget end den pleje, der er oplyst under naturtyperne.

	Periodens mål
1096 Bæklampret	Sikring af artens levested

Tabel D Mål for arter

	Plejetiltag
1096 Bæklampret	Ingen indsats i perioden aht. art alene

Tabel E Specifik artspleje

❖ **Ændring af naturtype**

Som tidligere nævnt skal nogle af områdets arealer uden habitatnatur udvikle sig til naturtyper på sigt, og udvalgte arealer med eksisterende naturtyper skal blive til andre naturtyper end dem, der forekommer i dag. Tabel F og G viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udstrækning på sigt.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4010 Våd hede	10
<i>I alt</i>	<i>10</i>

Tabel F Planlagte udvidelser af naturtyper

		Reduktion på sigt, ca. ha
4030	Tør hede	5

Tabel G Planlagte konverteringer

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N73 Lønborg Hede

På Naturstyrelsens arealer findes i hovedtræk tre lysåbne vegetationstyper; tør hede med hedelyng, revling og spredt klokkelyng; fugtig/våd hede domineret af klokkelyng, der dog er truet af bl.a. blåtop og pilekrat og til sidst hedekær og fugtige lavninger med tidvis blank vandspejl. I forbindelse med tidligere tørvegravning blev der skabt nogle meget værdifulde biotoper, der gennem tiden udviklede sig til næringsfattige småsøer og vandhuller.

Lønborg Hede er en værdifuld botanisk lokalitet, og der er bl.a. fundet en række sjældne arter, der er anført på den danske rødliste. Fuglefaunaen er i dag ikke artsrig. Tidligere har arter som tinksmed, hedehøg og mosehornugle været blandt områdets faste ynglefugle.

Arealerne på Lønborg Hede er en del af et større hede-projekt med formål at pleje og bevare hederne i Danmark. Projektet på Lønborg Hede løber fra 2011 til 2016.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	4010	Våd hede	163
	4030	Tør hede	127
	7140	Hængesæk	8
			298
I alt			298

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	11
		11
Forbedring af hydrologi	nyt	5
		5
Rydning af uønsket opvækst	nyt	163
		163
Afskrælning eller afbrænding	nyt	289
		289
Græsning	nyt	289
		289

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4010 Våd hede	10
I alt	10

Tabel c Planlagte udvidelser af naturtyper

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: [Miljørapport for Natura 2000-planen](#)

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Arealerne på Lønborg Hede er en del af et større hede-projekt (LIFE) med formål at pleje og bevare hederne i Danmark. Projektet på Lønborg Hede løber fra 2011 til 2016.

Lønborg Hede er fredet af hensyn til områdets kulturhistoriske og naturhistoriske værdier.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil den våde hede på Lønborg Hede fortsat fremstå i forringet tilstand pga. tilgroning med græsser og vedplanter. Problemerne skyldes formentligt overvejende næringsberigelse via atmosfærisk deposition og kan ikke forventes løst inden for 1. planperiode.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelsen og tilstand af forskellige naturtyper.
- Plejeindgrebene (med henblik) på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab. Dette vil påvirke områdets rekreative funktion.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder næringsstofbelastning, tilgroning, uhensigtsmæssig hydrologi og invasive arter. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af naturtyperne tør hede og våd hede med afbrænding, græsning, rydning af bevoksning og bekæmpelse af invasive arter. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt

fra området, som omfattes af plejeplanen, vurderes at være neutrale eller positive. I området er det sandsynligt, at der forekommer følgende arter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV: Odder, vandflagermus, sydflagermus og spidssnudet frø.

Jordbund		X	
Vand		X	
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes.
Kulturarv, herunder kirker		X	
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger, der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N73 *Lønborg Hede*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte.

Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil den våde hede på Lønborg Hede fortsat fremstå i forringet tilstand pga. tilgroning med græsser og vedplanter. Problemerne skyldes formentligt overvejende næringsberigelse via atmosfærisk deposition og kan ikke forventes løst inden for 1. planperiode.

Planen medfører, at de rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.

Planens gennemførelse vurderes ikke at få negative konsekvenser for bilag IV-arter i området.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk